

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget

Deres ref

Vår ref

Dato

24/902

15. april 2024

Om opplysningsplikt vedrørende supplerende dokumenter som omtaler samarbeidet mellom Det Europeiske Wergelandsenteret og Utøya AS

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite datert 21. mars 2024.

1. Gjelder statsrådets svar og beskrivelse av ansvar også for statsbudsjettet for 2024?

Mine svar, både i brev til komiteen 27. juni 2023 og i kontrollhøringen 7. november 2023, var avgrenset mot 2024-budsjettet. Siden behandling av de aktuelle tilskuddene i 2024-budsjettet fra 20. juni 2023 ble håndtert av settestatsråden, var min vurdering at opplysninger om dette ikke var relevante. Se svar på spørsmål 5.

Det var settestatsråd Tvinnereim som hadde ansvaret for det aktuelle tilskuddet i statsbudsjettet for 2024.

Som tidligere nevnt, foreslo jeg ikke endringer i tilskuddet til Wergelandsenteret for 2024-budsjettet, verken for driftsbevilgningen eller i tilskuddet til prosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap».

2. Er Utøya AS nevnt i noen dokumenter knyttet til marskonferansen for statsbudsjettet for 2024?

Nei, Utøya AS er ikke omtalt i dokumentene fra Kunnskapsdepartementet til marskonferansen for statsbudsjettet for 2024. Jeg nevner for ordens skyld at budsjettsøknaden fra Wergelandsenteret heller ikke er omtalt i noen av disse dokumentene.

3. Kan statsråden bekrefte at hun som statsråd for Kunnskapsdepartementet ikke foreslo økninger eller endringer for Wergelandsenteret til marskonferansen for statsbudsjettet 2024?

Ja, jeg kan bekrefte at jeg ikke foreslo økninger eller endringer for Wergelandsenteret til marskonferansen for statsbudsjettet 2024.

4. Kan statsråden bekrefte at hun ikke foreslo omprioriteringer til Wergelandsenteret i prosessen med omprioriteringer på egen ramme i tidsrommet fra og med marskonferansen og til og med tidspunktet hun meldte seg inhabil?

Ja, jeg kan bekrefte at jeg ikke foreslo omprioriteringer til Wergelandsenteret i prosessen med omprioriteringer på egen ramme i tidsrommet fra og med marskonferansen og til og med tidspunktet jeg meldte meg inhabil.

5. Komiteen ba helt eksplisitt om all relevant informasjon og hadde et eget spørsmål om dette i brev av 29. juni 2023 til statsråden:

«Dersom det er andre ting som enten er eller ikke er journalført som kan ha relevans for saken, ber komiteen om å få oversendt dette.»

Statsråden svarte: «Jeg har foretatt en bred gjennomgang, og har ikke funnet andre dokumenter eller opplysninger som etter min vurdering kan ha relevans for saken.»

I ettertid har det blitt avdekket at det forelå flere relevante dokumenter.

Mener statsråden at hun har oppfylt opplysningsplikten til Stortinget?

I brev til Kontroll- og konstitusjonskomiteen 27. juni 2023 ga jeg en redegjørelse om de feilene jeg har gjort ved håndteringen av spørsmål om min habilitet. Vedlagt brevet fulgte til sammen 22 vedlegg, blant annet kopi av vurderinger av min habilitet.

Brevet av 27. juni 2023 og vedleggene omhandlet ikke arbeidet med 2024-budsjettet. Siden behandling av de aktuelle tilskuddene i 2024-budsjettet fra 20. juni 2023 ble håndtert av settestatsråden, som stod helt fritt i sine vurderinger, var min vurdering at opplysninger om dette ikke var relevante.

Jeg har skriftlig supplert opplysningene jeg ga juni i fjor ved to anledninger:

- Før Stortingets behandling 5. mars 2024 ble det i media stilt spørsmål om hvilken informasjon jeg og min politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet mottok om samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS i 2022 og 2023. For å oppklare spørsmålene, ba jeg kunnskapsministeren gi Stortinget informasjon om enkelte organinterne dokumenter fra perioden oktober 2021 til oktober 2023. Jeg viser til kunnskapsministerens brev og mitt brev til komiteen 1. mars 2024.

- I forbindelse med Kunnskapsdepartementets behandling av innsynskrav identifiserte departementet to dokumenter for 2024-budsjettet til politisk ledelse, der tildelinger til Wergelandsenteret og Utøya AS var omtalt. Min vurdering er at dokumentene ikke inneholder ny informasjon som er relevant for å belyse saken, men jeg ba kunnskapsministeren oversende opplysninger om disse dokumentene til Stortinget. Jeg viser til kunnskapsministerens brev og mitt brev til komiteen 8. mars 2024.

Som jeg skriver i mitt brev 1. mars 2024 er min vurdering i ettertid at komiteen tidligere burde fått mer informasjon om de interne budsjettprosessene i departementet, herunder om de interne prosessene knyttet til forberedelse av statsbudsjettet for 2024. Jeg viser for øvrig til mitt brev til komiteen av 8. mars 2024:

Jeg deltok på vanlig måte i budsjettarbeidet i Kunnskapsdepartementet. Jeg var på budsjettmøter og jeg behandlet budsjett dokumenter. Som i tidligere år var blant annet bevilgningen til Wergelandsenteret omtalt i disse dokumentene. Som tidligere opplyst, mottok jeg den 14. juni 2023 en tilleggsvurdering fra embetsverket om konsekvensene av min inhabilitet overfor de tre styremedlemmene i Utøya AS, for prosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap». Vurderingen var at samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS var så tett at jeg på grunn av min inhabilitet overfor Utøya AS ikke kunne ta stilling til saker knyttet til skoleprosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap» både fremover og tilbake i tid. Jeg sluttet meg til denne vurderingen og har ikke deltatt i saksbehandling av tilskuddet til dette prosjektet etter denne datoen.

Som beskrevet i brevet til komiteen 8. mars, deltok jeg på vanlige måte i budsjettarbeidet i Kunnskapsdepartementet, inntil jeg mottok tilleggsvurderingen 14. juni 2023. Som jeg skriver under spørsmål 1 og 3 over, tok jeg ikke på noe tidspunkt initiativ til å øke eller endre tilskuddet til skoleprosjektet, verken i forkant av budsjettprosessen i departementet eller under det videre arbeidet med budsjettet i regjering. Jeg gjentar at det var settestatsråd Tvinnereim som i sin helhet hadde ansvaret for, og behandlet, det aktuelle tilskuddet i statsbudsjettet for 2024.

Jeg mener nå jeg har gitt relevante, supplerende opplysninger.

Jeg vil for fullstendighetens skyld nevne at det må skilles mellom regjeringens opplysningsplikt til Stortinget og Stortingets rett til dokumentinnsyn hos forvaltningen. Opplysningsplikten oppfylles ved å gi Stortinget sanne og tilstrekkelige opplysninger, uavhengig av om dette skjer ved en skriftlig eller muntlig redegjørelse, ev. supplert med oversendelse av forvaltningens dokumenter. Opplysningsplikten er omtalt i retningslinjene «Om regjeringens forhold til Stortinget» punkt 9.1 flg. Som ledd i sin kontroll med regjeringen kan Stortinget be om innsyn i forvaltningens dokumenter. Stortingets rett til innsyn i forvaltningens dokumenter er omtalt i de nevnte retningslinjene kapittel 9.

.....

Svar på spørsmål fra komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne vil stille følgende spørsmål:

- 1. Et av dokumentene statsråden ikke sendte komiteen, et vedlegg til søknaden fra Wergelandsenteret, viser detaljert hvor mye penger som er planlagt for Utøya AS. Departementet følger opp i tilskuddsbrevet at deler av bevilgningen kan overføres til Utøya AS. Er statsråden fortsatt av den oppfatning at embetsverket ikke var klar over at bevilgningen var å anse som økonomisk støtte til Utøya AS?**

Som jeg tidligere har opplyst, har både embetsverket og jeg hele tiden vært klar over at det er et tett samarbeid mellom Wergelandsenteret og Utøya i prosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap», jf. omtale i departementets Prop. 1 S siden 2018. Se mine brev til komiteen 27. juni 2023 og 1. mars 2024. Se også mitt svar på spørsmål 6 under. Jeg var imidlertid ikke bevisst på at det økonomiske samarbeidet utløste et behov for å vurdere min habilitet overfor Utøya AS, og beklaget dette, se mitt brev til komiteen 27. juni 2023. Jeg har ved flere anledninger beklaget at jeg har håndtert spørsmål om min habilitet for sent og for dårlig.

- 2. I notat til statsråden pekte embetsverket på nærheten mellom Wergelandsenteret og Utøya AS. Betyr det at embetsverket var bevisst på at bevilgningen ville fungere som økonomisk støtte til Utøya AS?**

Jeg viser til svaret på spørsmål 1.

- 3. I statsrådens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen skriver statsråden: «Jeg har foretatt en bred gjennomgang, og har ikke funnet andre dokumenter eller opplysninger som etter min vurdering kan ha relevans for saken». Var det et annet type søk som ble gjennomført som resulterte i at departementet fant dokumentene som ble oversendt etter komiteens behandling av habilitetssakene?**

Jeg viser til svaret på spørsmål 5 fra komiteen.

- 4. Hvis ikke, hvorfor ble ikke dokumentene oversendt komiteen tidligere?**

Jeg viser til svaret på spørsmål 5 fra komiteen.

- 5. Finnes det flere relevante dokumenter som ikke er sendt Stortinget?**

Jeg viser til svaret på spørsmål 5 fra komiteen.

- 6. Statsråden sier at informasjonen i de oversendte notatene ikke inneholder noe ny informasjon. Kan statsråden konkret vise til hvor i vedleggene fra 27. juni det kommer frem at statsråden mottok notater fra embetsverket i mai 2022 og mai 2023**

eller andre dokumenter der det helt eksplisitt, med navn nevne av Utøya AS, kommer frem at bevilgningene kommer Utøya AS til gode?

Min vurdering er at de aktuelle dokumentene ikke inneholder ny informasjon om samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS ut over det jeg beskrev for komiteen i mitt brev av 27. juni 2023. Her orienterte jeg om samarbeidet slik:

«Utøya AS har en helt sentral rolle i prosjektet. Utøya AS har samarbeidet med Wergelandsenteret og 22. juli-senteret om utviklingen av prosjektet, og det foregår i stor grad på Utøya. Prosjektet kan ikke gjennomføres uten deltakelse fra driftsselskapet Utøya AS. Wergelandsenteret mottar tilskuddet, og Utøya AS fakturerer Wergelandsenteret basert på faktisk aktivitet på øya i forbindelse med prosjektet. Prosjektet har stor betydning for Utøya AS fordi det bidrar til oppnåelse av formålet med virksomheten på øya. På grunn av denne nære forbindelsen blir tilskuddet til Wergelandsenteret i habilitetssammenheng derfor også sett på som økonomisk støtte til Utøya AS».

Jeg mener redegjørelsen i brevet og vedleggene ga en dekkende beskrivelse om samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS, som også har vært kjent gjennom omtale i departementets Prop. 1 S siden 2018.

I redegjørelsen for Stortinget har jeg erkjent at jeg allerede ved tiltredelse som kunnskapsminister i 2021 burde gått gjennom min habilitet overfor ulike aktører som har eller har hatt en rolle i forbindelse med terroren 22. juli. Informasjonen som fremkom i de organinterne dokumentene endrer ikke dette.

7. Representanten ber på ny om at habilitetsvurderingene av Lysø oversendes.

Jeg viser til brev fra kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun av 5. januar 2024 der komiteens anmodning om å få habilitetsvurderinger av statssekretær Sindre Lysø oversendt avslås med henvisning til offentleglova § 14 første ledd. Jeg viser videre til retningslinjene om Regjeringens forhold til Stortinget punkt 7.8 «Enkeltrepresentanter, partigrupper og komitefraksjoners rett til dokumentinnsyn». Som det følger her skal et innsynskrav fra en representant vurderes etter de alminnelige reglene i offentleglova, men med vektlegging av representantens særskilte stilling og informasjonsbehov i meroffentlighetsvurderingen, jf. Stortingets forretningsorden § 74 annet ledd.

Representantens krav på innsyn i de samme dokumentene som komiteen ba om i sitt brev 19. desember 2024, avslås med hjemmel i offentleglova § 14 første ledd.

8. Dersom departementets avslag opprettholdes, ber komiteen om en detaljert forklaring på hvorfor offentlighetsloven og «Regjeringens forhold til Stortinget punkt 7.4», praktiseres ulikt når det gjelder statsråd Tonje Brennass habilitetsvurderinger i forhold til statssekretær Sindre Lysøs habilitetsvurderinger.

Jeg ønsket å være åpen om de feilene jeg hadde gjort knyttet til habilitet, og offentliggjorde habilitetsvurderingene av meg da disse gjelder sakens kjerne, feilene jeg har gjort. For øvrig viser jeg til retningslinjene om Regjeringens forhold til Stortinget punkt 7.4, og til brev fra kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun av 5. januar 2024.

9. Det tok 57 dager fra Lysø 20. mars hadde møte med embetsverket om egen habilitet knyttet til Utøya AS, til statsråden forteller at hun ble informert om det 16. mai. Hvilke personer i departementet var involvert og kjente til habilitetsforespørselen fra Lysø i denne perioden?

Når politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet ber om bistand i vurderingen av habilitet, vil departementsråden normalt videreformidle dette til Juridisk avdeling, som gjør en vurdering. Deres vurdering formidles tilbake til politisk ledelse via departementsråden. Jeg ble, som tidligere meddelt komiteen, informert om dette da Lysø selv trakk sin konklusjon 16. mai.

10. Wergelandsenteret sendte inn sin årlige søknad om midler 31. mars, midler som også skulle gå til Utøya AS. Statsråden har forklart at grunnen til at hun ikke ble informert om Lysøs habilitetsforespørsel, var fordi det «ikke forelå en konkret sak som var berørt av hans inhabilitet» Hvorfor anser statsråden ikke søknaden fra Wergelandsenteret, og behandlingen av den, som en «konkret sak»?

I tråd med vanlig praksis blir søknader fra tilskuddsmottakere saksbehandlet av embetsverket, som oppsummerer søknadene for politisk ledelse som en del av budsjettprosessen. Som det fremgår av svar til Stortinget av 6. juli 2023 mottok departementsråden 15. mai 2023 et notat med vurderinger og forslag fra fagavdelingen til politisk ledelse om bevilgninger og søknader knyttet til freds- og menneskerettighetssentrene for statsbudsjettet 2024. Notatet ble ikke forelagt politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet.

11. Den 12. mai og 14. mai ble politisk ledelse forelagt notater som nettopp omtalte økonomisk støtte som ville komme Utøya AS til gode. Gikk disse dokumentene til Lysø også - som embetsverket mente var inhabil?

Som opplyst i brevet fra kunnskapsministeren til Stortinget 8. mars 2024, ble begge dokumentene sendt til politisk ledelse. Statssekretær Lysø mottok dokumentene som del av politisk ledelse i departementet.

12. Statsråden har opplyst tidligere at hun hele tiden anså seg som inhabil overfor Utøya AS. Hvorfor konkluderte statsråden ikke med det da hun 16. mai fikk vite at Lysø var inhabil, men lot det gå helt til 31. mai og 14. juni med å konkludere om det samme?

Jeg viser til min redegjørelse av 27. juni 2023 hvor jeg skriver:

Ettersom Wergelandsenteret var mottaker av støtten, oppfattet jeg ikke at min relasjon til styremedlemmer i Utøya AS var relevant. Det var feil. Jeg burde forstått på et tidligere tidspunkt at samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS i dette prosjektet er så tett at tilskuddet til Wergelandsenteret kan anses som økonomisk støtte til Utøya AS, og at jeg derfor burde vurdert min habilitet.

Med hilsen

Tonje Brenna